

SUNUŞ

Çocuk istismarı konusu son yıllarda giderek tıbbın da önemli bir konusu haline geldi. Önceleri adli yaklaşımlarla ya da sosyal hizmetler tarafından çözümlenecek, sağlık çalışanları arasında uzak durulan bir konu olarak kabul edilir, yalnızca acil polikliniklere başvuran çocuklara adli rapor yazmaktan ibaret sanılırken, önce Üniversite Hastaneleri'nde "Çocuk Koruma Merkezleri" açılmaya sonra da Sağlık Bakanlığı'na bağlı "Çocuk İzleme Merkezleri" kurulmaya başlandı. İstismara uğrayan çocuğun hem beden hem ruh sağlığının bozulduğu dikkate alınırsa, bu konunun tıbbın belli başlı konularından biri olmasının geç bile kaldığını düşünmeliyiz.

Bu gün on kadar üniversitemizde Çocuk Koruma birim ya da merkezleri çalışıyor. Bu merkezlerde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Adli Tıp, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi, Erişkin Psikiyatri Anabilim Dalları'ndan öğretim üyeleri çoğu zaman bir Sosyal Hizmet Uzmanı ve/veya bir Psikolog'un da görev aldığı örgütlenmelerle hem istismara uğramış çocukların sağaltımına yardımcı oluyor, hem adli kurumlara ışık tutacak raporları yazıyor, hem de çocukların istismara uğramasını önleyici hizmetler veriyorlar.

Bir çocuğun fiziksel, duygusal ya da cinsel istismara uğradığında doğrudan başvurduğu kişi bir hekim olabildiği gibi hekimler bazen başka bir nedenle başvuran bir çocukta istismardan kuşkulabilirler. Bu çocuklara yardım edebilmek için çocuk istismarı konusunda bilgili olmaları gerekir. Bu düşüncelerle pek çok Tıp Fakültesi konuyu örgün eğitim dersleri içine aldı. Tabipler Birliği sürekli eğitim konuları içine alıp eğitimler yapmaya başladı. Bu çabalar çocuk istismarına ilişkin tanımların yer aldığı bir sözlük gereksinimini ortaya çıkardı. Prof. Dr. Cengiz Yakıncı'nın yol göstericiliği ve destekleriyle bu küçük sözlük hazırlandı. Umarız bu alçakgönüllü çalışmamız konu ile ilgilenenlere yardım eder. Geri bildirimler ve katkılarınızla da gelişir.

Prof. Dr. Ufuk Beyazova

Gazi Üniversitesi

Çocuk Koruma Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Figen Şahin

Gazi Üniversitesi

Çocuk Koruma Merkezi Müdür Yard.

A

açıkça hayatı tehdit eden olay *apparently life threatening event* Kişinin yaşamını sonlandırmaya yol açma olasılığı yüksek olan olay.

adli bildirim *report of forensicly relevant cases* İstismara uğrayan ya da istismar kuşkusu olan bir çocuğun resmî bir raporla adli makamlara bildirilmesi.

adli destek *judicial support* Hak arama yöntemi, savunuyu, adli kurumlara başvurma yolları gibi konularda yol gösterme.

adli kanıt toplama *forensic evidence collection* Suçun işlendiği ortamdan suçun işleniş ile ilgili bilgilere kaynaklık edebilecek nesnelere usulüne uygun olarak toplanması.

adli kimliklendirme *forensic identification* Canlının ya da ölünün üstünden çıkan çeşitli belgelerin değerlendirilmesinin yanı sıra, yakınlarına ve tanıyan kişilere gösterilerek, onlar tarafından da tanınması ve bunun onaylanarak tutanağa geçirilip imzalanması.

adli rapor *forensic report* Suç oluşturan ya da kasıtlı olduğundan kuşku edilen bir yaralanma, kişinin ceza sorumluluğunun olup olmadığı, çocuk sanıkların yaş belirlenmesi gibi konularda adli makamlarca istenen ve hekim tarafından inceleme ve soruşturma sonucu düzenlenen, hekimin görüş ve kanısını bildiren belge.

Adli Tıp Kurumu *council of forensic medicine* Hukukla ilgili işlerde bilirkişilik görevi yapmak üzere Adalet Bakanlığı tarafından kurulmuş olan, canlı ya da ölümlere ait dokular üzerinde inceleme, değişik adli kurumlarda verilmiş raporlar üzerinde değerlendirme, toksik, narkotik ve çeşitli kimyasal maddeler üzerinde analizler, mermi, yazı, fotoğraf gibi gereçler üzerinde incelemeler yapan ve rapor hazırlayan resmî kurum.

adli tıp uzmanı *forensic medicine specialist* Bir ölüm veya yaralanmada kişilerin görmüş olabileceği zararın saptanması ve ölçülmesi amacıyla yapılan otopsi ya da canlı muayeneleri,

kimliklendirme amaçlı değişik incelemeler, ilaç ve madde kullanımlarının aydınlatılması, yazılı belge incelemeleri, silah tür ve kullanım alanları, ceza sorumluluğu ve hukuksal sorumluluk, hukuksal yaklaşımlar gibi hizmetler dalında yetkisi olan uzman hekim.

aile danışma merkezleri *centers for family counseling* Aile yaşamını korumak, desteklemek ve sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla aile bireylerine yönelik koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici ve esenlendirici hizmetlerin yanı sıra rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin de verildiği merkezler.

aile içi şiddet *domestic violence* Bir aile üyesinin; diğer aile üyesi veya eski üyesine karşı fiziksel, duygusal ya da cinsel yönden zarar vermesi.

aile mahkemesi *family court* Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak her ilde ve merkez nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde olmak üzere 4787 numaralı yasaya göre kurulan aile hukukundan doğan dava ve işlere bakan mahkeme.

akran istismarı *peer abuse* Bir çocuğun başka bir çocuğu doğrudan ya da dolaylı, fiziksel ya da sözel olarak yineleyen biçimde kızdırması ve incitmesi, gücünü kötüye kullanarak zarar vermesi.

akran zorbalığı *bullying* Irk, cinsiyet, din ya da yetenek gerekçesiyle yaşça ya da fiziksel güç olarak daha zayıf olan çocuk ve gençlerin diğer yaşlıları tarafından kasıtlı ve yinelenen biçimde fiziksel, sözel, cinsel ya da duygusal yönden olumsuz davranışlarla karşı karşıya bırakılmaları.

aletli saldırı *malreatment with object* Kemer, kayış, ev aletleri, sopa, sigara, sıcak su, silah, gibi bir araçla yapılan saldırı.

alesiz saldırı *malreatment without object* Tokat, tekme, yumruk, çimdik, itip kakma biçiminde saldırı.

alkol bağımlılığı *alcohol abuse* İçkilere kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına zarar verecek biçimde

aşırı tutkunluk.

alo 183 help line Aile, kadın, çocuk, özürlü ve sosyal hizmet danışma hattı.

ana baba okulu *family training program* Anneler ve babalar için çocuk bakımı, beslenmesi, yetiştirilmesi, gelişiminin desteklenmesi gibi konularda eğitilmiş kişilerce açılan kurslar.

anal ilişki *anal intercourse* Anüse organ ya da diğer cisimlerin sokulması yoluyla gerçekleştirilen cinsel ilişki.

anal istismar *anal abuse* Dolaylı ya da doğrudan, zorla ya da kandırılarak anal cinsel ilişkiye zorlanma ya da cinsel uyarılara yönelik davranışlara maruz bırakılma.

anksiyete *anxiety* Başına kötü bir şey geleceğini düşünme, rezil olmaktan veya komik duruma düşmekten korkma gibi bilişsel, çoğu kez nedeni tanımlanamayan bir gerginlik durumu. Kaygı.

anksiyete bozukluğu *anxiety disorder* Anksiyetenin denetim dışına çıkıp kişinin işlevselliğini aksatması durumu. Kaygı bozukluğu.

annelik hüznü *maternity blues* Gebelik süresince yükselmiş olan östrojen ve progesteron hormonlarının doğumdan sonraki ilk 24 saatten itibaren çok kısa zamanda gebelik öncesi düzeylerine düşmesine bağlanan ve doğum yapan annelerin % 50'sinde ilk hafta içinde görülen, çoğunda 48 saat içinde kaybolan hüzünlü duygu durumu.

anüs muayenesi *anal examination* Anüs ve çevresindeki istismar kanıtlarını saptamak amacıyla dizdirsek pozisyonunda, gluteuslar iki yana açılarak yapılan muayene.

aşağılama *humiliation* Bir insanın, bir durumu veya bir kimseyi, kendinden daha az sahip olduğu değerler için kendinden küçük görmesi.

aydınlatılmış onam *informed consent* Kişinin kendisine uygulanacak tanı ve tedavi yöntemlerinin niteliği, beklenen yararları, olası yan etkileri, diğer tanı ve tedavi seçenekleri ve bunların özellikleri hakkında bilgilendirildikten ve aldığı bilgi üzerine düşündükten sonra uygulanacak herhangi bir tıbbi

işleme onay verebilmesi.

aynı-nakdi yardım *economic support* Yoksul ailelere devletçe yapılan para ve gıda yardımı.

ayrımcılık *discrimination* Kişiler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayırımı yapma.

ayrıştırma *dissociation* Kişi için bilinç düzeyinde dayanılması olanaksız olarak algılanan yaşantıların bilinç dışına itilmesi ve başkasının başına gelmesi gibi algılanması. Disosiyasyon.

B

babalık davası *paternity cases* Anne ya da çocuk tarafından çocuk ile baba arasındaki soy bağının mahkemeye belirlenmesini istemek için açılan dava.

bağlanma *attachment* Temel bakım verenin annenin bebeğe dokunması, okşaması, göz göze bakması, sevecen ifadelerle konuşması, beslenme, temizlenme gibi gereksinimlerini karşılması yolu ile sağlanan yavrunun temel bakım verene yakınlığını artırarak yaşamını sürdürmesini kolaylaştıran bağlılık.

bağlanma bozukluğu *attachment disorder* Beş yaşından önce başlayan ve hemen yalnızca sağlıklı bir çocuk bakımına bağlı olarak gelişen karşılıklı ilişki kurmada ve diğer toplumsal etkinliklerde yaşına uygun olmayacak derecede önemli bozulmalar.

bakım ve sosyal rehabilitasyon merkezi *child care and social rehabilitation center* Duygusal, cinsel ve/veya fiziksel istismara uğramış çocukların olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan travma veya davranış bozukluklarını giderme amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanuncaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılmış yatılı sosyal hizmet kuruluşları.

bakım verenin yapay bozukluğu *Munchausen*

by proxy syndrome Munchausen by proxy sendromu
bekâret kontrolü *examination of virginity* Kızlık zarinın yırtılmış olup olmadığının genital muayene ile saptanması.

bildirim report İstismara uğradığından kuşku-lanılan herhangi bir çocuğun adli ya da tıbbi ma-kamlara veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna yazılı ya da sözlü olarak bildirilmesi.

bilirkişi expert witness Yargı makamlarının kendi bilgi ve deneyimleri dışında kalan teknik ve özel bilgi gerektiren konularda bilgisine başvurmak amacıyla atadıkları uzmanlık sahibi kişiler.

birincil korunma primary prevention Çocuğun istismardan korunması amacıyla topluma, devlete düşen görevlerin yerine getirilmesi, çocuğun eğitim, hukuk, sağlık, gözetim vb. haklarından sonuna kadar yararlanabilmesini sağlayacak tüm olanaklara ulaşabilmesi.

C

Cenevre Çocuk Hakları Bildirisi *the Declaration of the Rights of the Child* Birleşmiş Milletler tarafından 1924 tarihinde Cenevre'de imzalanan ve Türkiye tarafından da onaylanan Atatürk'ün imzalamış olduğu çocuk haklarının korunmasına ilişkin ilk bildiri.

ceza penalty Suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı devletin uyguladığı yaptırım.

ceza sorumluluğu penal responsibility Türk Ceza Yasası'na göre 12 yaşından büyüklerde, suçun yasal tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörebilme yetisi.

cinsel istismar sexual abuse Çocuğun bir erişkin ya da yaşça kendinden büyük bir kişi tarafından cinsel doyum elde etmek amacıyla kullanılması. Anal ya da vajinal ilişki, oral-genital ilişki, cinsel organların ellenmesi, çocuğun pornografide ya da fuhuşta kullanılması, çocuğa pornografi izletilmesi, teşhircilik vb. gibi eylemler.

cinsel sömürü sexual exploitation Kişinin rızası

dışında cinsel ilişki kurma, para için fuhuş ve pornografiye yönelme.

cinsel taciz molestation Utandırarak, küçük düşürecek cinsel içerikli her türlü söz, davranış, istem, dokunma.

cinsel yolla bulaşan hastalıklar sexually transmitted diseases (STD) Bir mikroorganizmanın yol açtığı ve temel olarak insana vajinal, anal, oral cinsel ilişki yoluyla geçen hastalıklar. CYBH.

cinsiyet ayrımcılığı gender discrimination Toplumsal konum, ekonomi, sağlık, hukuk, eğitim vb. alanlarda kız ve erkek çocuklara farklı davranılması.

CYBH sexually transmitted diseases (STD) cinsel yolla bulaşan hastalıklar

Ç

çalışan çocuk child worker On beş yaş ve altında olup sokakta ya da aileleri yanında yaşayan, sokakta ya da okul dışı zamanlarda mevsimlik olarak tarım sektörü, küçük sanayi sektörü ya da marjinal sektörlerde çalıştırılan çocuk.

çıraklık apprenticeship Çıraklık sözleşmesi esaslarına göre bir meslek alanında mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını iş içerisinde geliştiren kişi.

çocuğun yüksek yararı the best interest of child Çocukların bedensel ve zihinsel bakımdan olgunluğa ulaşmamış olması nedeniyle yasal korunmayı da içeren özel koruma ve güvence altında bulundurulmaları ve çocuklar hakkında verilecek kararlarda bu yararın gözetilmesi.

çocuk child Onsekiz yaşını tamamlamamış kişi.

çocuk adalet sistemi juvenile justice system Yaşayla başı derde girmiş ya da mağdur çocuğun gereksinimlerine özgü olarak düzenlenmiş adalet sistemi.

çocuk dostu yaklaşım child friendly approach Çocukların hoşlanacağı, her türlü haklarını ve önceliklerini koruyan yaklaşımlar.

çocuk eğitim evi house of the child training Suç işledikleri zaman 12-18 yaşları arasında bulunan ve

cezasını çekmeye başladığında 18 yaşını doldurmayan hükümlü çocukların barındırıldığı, 18 yaşını doldurup da buldukları kurumda iken herhangi bir eğitim kurumuna devam eden çocukların, cezaevi idaresinin de uygun görmesi koşuluyla devam ettikleri eğitim programlarını tamamlayabilmeleri açısından 21 yaşına kadar kalmalarına izin verilen kurum.

çocuk evleri *homes for children under protection* Kuruluş bakımında kalan çocukların ev sıcaklığını hissedebilecekleri, toplumun içinde ve toplumsal gerçekleri yaşayarak öğrenebilecekleri ev ortamının oluşturulduğu apartman dairelerinde veya müstakil yapılarda toplumsal yaşamı ve komşuluk ilişkilerini yaşayarak öğrenebilecekleri, 5-6 çocuğun birlikte kaldığı evler.

çocuk fahişeliği *child prostitution* Bir çocuğun ücret veya başka herhangi bir şey karşılığında cinsel etkinliklerde kullanılması.

çocuk hâkimi *judge at juvenile court* Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar dışında, suça sürüklenen çocuklarla korunma gereksinimi olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimi.

çocuk hakları *child rights* Yasal ya da ahlaksal olarak dünyadaki tüm çocukların doğuştan sahip olduğu eğitim, sağlık, barınma ve fiziksel, duygusal ya da cinsel sömürüye karşı korunma hakkı.

Çocuk Hakları Bildirisi *the Declaration of the Rights of the Child* Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1959'da yayımlanan ve çocuğun bakım, hukuk, eğitim, vatandaşlık, sağlık, güvenlik, toplumsal destek, ihmal ve istismardan korunma konularındaki haklarını tanımlayan 10 ilkeden oluşan bildiri.

Çocuk Hakları Sözleşmesi *Convention on the Rights of the Child* Çocuk hakları konusunda 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen ve 193 ülke tarafından onaylanmış olan sözleşme.

çocuk istismarı *child abuse* Çocukların sağlıkla-

rına zarar veren, fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalmaları, çocuk örselenmesi.

çocuk iş gücü *child labor* Yasalar veya gelenekler açısından belirlenmiş bir yaşın altında olan (genellikle 6-17) çalışan çocuklar.

Çocuk Koruma Kanunu *child protection act* Amacı korunma gereksinimi olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olan 5395 sayılı yasa.

çocuk koruma merkezi *child protection center* Çocukların istismardan korunması ve istismara uğramış çocukların sağaltımı konularında devlete veya üniversitelere bağlı olarak çalışan, birçok değişik meslek elemanının görev yaptığı kurum.

çocuk mahkemesi *juvenile court* Her ilde ve büyük şehir belediyeleri sınırları içinde kalan ilçeler dışında, merkez nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede kurulan ve 15 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen ve genel mahkemelerin görevine giren suçlarla ilgili davalara bakan mahkemeler.

çocuk polisi *juvenile police* Polisin çocuklara yönelik olarak yürüteceği hizmetler konusunda ve ayrıca 0-18 yaş grubu çocukların gelişim özellikleri, davranış bilimleri, görüşme teknikleri ve iletişim becerisi gibi konularda özel eğitim almış polis birimi.

çocuk pornografisi *child pornography* Çocuğun gerçekte veya taklit yoluyla belirgin cinsel etkinliklerde bulunur biçimde herhangi bir yolla teşhir edilmesi veya çocuğun cinsel organlarının, ağırlıklı olarak cinsel amaç güden bir şekilde gösterilmesi.

çocuk psikiyatrisi *child psychiatry* Çocukların ruhsal sorunlarının tanısı ve tedavisi ile uğraşan tıp dalı.

çocuk satışı *child trafficking* Herhangi bir kişi veya bir grup şahıs tarafından, ücret ya da başka herhangi bir şey karşılığında bir çocuğun başka birine devredildiği herhangi bir eylem veya işlem.

çocuk seks turizmi *child sex tourism* Bir ülkedeki

çocukların cinsel yönden kötüye kullanımını amaçlayan ülkeler arası yolculuk.

çocuk ticareti *commercial abuse of the child* Çocukların kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar (*asgari olarak, başkalarının fubuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınması*) amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması.

çocuk tutukevi *child detention house* Yaşları 12-18 arası tutukluların tutulduğu kurum.

çocuk ve gençlik merkezleri *child and youth centers* Eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan veya sokakta çalıştırılan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları.

çocuk yaşta evlilik *child marriage* Hem kızlar hem de erkekler için 17 yaştan erken evlilikler.

çocuk yuvası *institution for children under protection* Yaşları 0-12 arasındaki korunmaya muhtaç çocuklarla gerektiğinde oniki yaşını dolduran kız çocuklarının bedensel, eğitsel, psikososyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı kuruluşlar.

çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü *commercial sexual abuse of the child* Çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve pornografisi gibi çocuğa yönelik her türlü ticari cinsel sömürü.

Çocukları Muzır Neşriyattan Koruma Kanu-

nu act on protection of children from harmful publication On sekiz yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde kötü etki yapabilecek basılmış eserlere getirilecek sınırlamaları belirleyen 1117 numaralı yasa.

çürük ecchymosis Herhangi bir travmaya bağlı olarak deri altındaki kılcal damarların zedelenmesi ve kanın deri altına sızması. Ekimoz

D

depresyon *depression* Kişinin toplumsal işlevlerini ve günlük yaşama ilişkin etkinliklerini rahatsız edecek, bozacak dereceye ulaşmış üzüntü veya keder durumu.

dikkat eksikliği hiperaktivite sendromu *attention deficit hyperactivity disorder* Çocukların % 5 kadarında görülen, belirtilerin genellikle 7 yaşından önce başladığı, erkeklerde daha sık olan dikkatini bir konuda yoğunlaştırma ve aşırı hareketlilik biçiminde ortaya çıkan bir nöro-gelişimsel bozukluk.

disosiyasyon *dissociation* ayırıştırma

doğum sonu depresyon *postnatal depression* Doğum yapan annelerin yaklaşık % 10'unda görülen, ailesine karşı sevgisizlik ve bebeğine karşı çelişkili duygular, duygu durumunun baskılanması, eylemsizlik, iştah değişikliği, yorgunluk, uyku bozuklukları, çocuğun bakımında güçlükler, suçluluk hissi, kendine güven azlığı, dikkatini toplamada güçlük, psikomotor gerileme ya da ajitasyon ve özkıyım düşünceleri ile giden, genellikle doğumdan sonraki 2-8. haftalar içinde başlayıp en az iki hafta en çok bir yıl kadar sürebilen depresyon.

dövülmüş çocuk sendromu *battered child syndrome* Fiziksel istismara daha önceki yıllarda verilmiş olan isim.

durumsal pedofili *situational pedophilia* Bazı yetişkinlerin çocuklara hiçbir cinsel çekicilik hissetmeden pedofili davranışını göstermesi.

duygusal ihmal *emotional neglect* Çocuğa sevgi ve ilgi gösterilmemesi, başarılarının ödül-

lendirilmemesi, yeteneklerinin desteklenmemesi, denetimden yoksun bırakılması, okula gönderilmemesi, isteklerine kayıtsız kalınması, dışlanması, yok sayılması gibi eylemler.

duygusal istismar *emotional abuse* Diğer örselenme tipleri olmadığı hâlde tek başına olabileceği gibi, diğer örselenme tiplerine de hemen her zaman eşlik eden, çocuğun ruh sağlığını etkileyen, reddetme, aşağılama, tehdit etme, suçlama gibi davranışlara maruz kalması ve yaşına, özelliklerine uygun olmayan beklentiler taşıması.

E

eğitim ihmali *educational neglect* Çocuğun öğrenim yaşına geldiği hâlde okula gönderilmemesi, okula giden çocuğun okul gereksinimlerinin sağlanmaması.

ekimoz *eczchymosis* çürük

ekolojik psikoloji *ecological psychology* İnsanın içinde yaşadığı fiziksel ve toplumsal çevrenin onun davranışlarına etkisini inceleyen bilim.

ekonomik istismar *economical abuse* Çocuğun yaşına uygun olmayan işlerde veya hak ettiği karşılık ödenmeden çalıştırılması.

enkoprezis *encopresis* Bazı nörolojik hastalıklarda ve anal yoldan cinsel istismarlarda görülebilen dışkı kontrolü olacak yaşta bir kişinin istemsiz dışkı kaçırmaması

ensest *incest* Cinsel istismarın anne-baba ya da aile içinden biri tarafından yapılması durumu.

enürezis *enuresis* İdrar kontrolü olacak yaşta birinin boşaltım sistemine ilişkin bir bozukluk ya da stres sonucu istemsiz idrar kaçırmama.

ergenlik *adolescence* Kişinin çocuksu tutum ve davranışlarının yerini yetişkinlik tutum ve davranışlarının aldığı, cinsiyete ilişkin bedensel ve duygusal yetilerin kazanıldığı 11-20 yaşlar arasındaki dönem.

erginlik *adulthood* Türk Medeni Kanunu'na göre kişinin 18 yaşını doldurması ya da evlenmesi veya 15 yaşını dolduran küçüğün kendi isteği ve

velisinin rızasıyla mahkemece karar alınması ile eriştiği konum. Reşit olma.

eroïn *heroin* Kan dolaşımına katıldığı andan itibaren bir iyilik hissi oluşturan, bir seferlik kullanımda bile çok yüksek bağımlılık potansiyeline sahip yarı-sentetik bir afyon alkaloidi türü.

esenlendirme *rehabilitation* rehabilitasyon

esrar *marihuana, hashish* Kenevir bitkisinin *Cannabis sativa, Cannabis indica* türlerinin çiçeklerinden ve tohum yataklarından elde edilen, vücutta kullanıldığında sarhoşluk ve keyif veren bitki parçalarının ve uyuşturucunun halk arasındaki adı.

etkin dinleme *active listening* Dinleyicinin konuşan kişiyi dikkatle, sözünü kesmeden ve yorum yapmadan dinlemesi ve duyduklarından ne anladığını ifade ederek ona geri bildirim vermesi biçimindeki dinleme.

evlat edinme *adoption* Otuz yaşından büyük bir kişinin, evli ise her iki eşin de rızasının varlığında, kendisinden en az 18 yaş küçük başka birini zihinsel bir engeli yoksa en az bir yıl, varsa en az beş yıl baktıktan sonra mahkeme kararı ile nüfusuna geçirmesi.

evlilik ehliyeti *proficiency for marriage* Türkiye Cumhuriyeti Medeni Kanunu'na göre erkek veya kadının 17 yaşını doldurmasıyla ya da, hâkimin olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir nedenle 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin vermesiyle oluşan yetkinlik.

F

farik ve mümeyyiz olma *power of discernment* Eylemi gerçekleştirdiği sırada 12 yaşını doldurmuş fakat 15 yaşını doldurmamış bulunan çocuğun yaptıklarının hukuksal anlam ve sonuçlarını algılama ve bu eylemle ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmama durumu.

fiziksel ihmal *physical neglect* Çocuğun yeterli ve uygun beslenmeme, uygun ve temiz giydirilmeme, kirli ve bakımsız bir çevrede yaşama, kazalara karşı önlem alınmaması, uygun barınma, yatma

koşullarının sağlanmaması, çocuğun yıkanmaması, taranmamasının yanı sıra gebelikte sigara, alkol kullanma gibi eylemler.

fiziksel istismar *physical abuse* Çocuğun anne baba, öğretmen, bakıcı gibi ona bakıp yetiştirmekle yükümlü kişiler tarafından dayak atma, yakma, ısırma, sarsma, haşlama gibi olaylar sonucunda kaza dışı her türlü yaralanması.

fobi *phobia* Bir şeye karşı bireyin gündelik yaşamını olumsuz yönde etkileyecek güçte duyulan korku.

fuhuş *prostitution* Para karşılığında cinsel ilişki.

G

gençlik *youth* Akıl ve beden gücünün, üreticiliğin dorukta olduğu 15-24 arası yaş dönemi.

genital *genital* Üreme organları ile ilgili.

genital siğil *genital verru* Human pilloma virus (HPV) enfeksiyonuna bağlı olarak, çoğu kez cinsel yolla bulaşan ve genital bölgede yerleşen, karnıbahar görünümünde ağrısız siğiller.

gözültüne alma *internment* Yasanın verdiği yetkiye göre yakalanan kişinin, hakkındaki işlemlerin ta-mamlanması amacıyla, adli mercilere teslimine veya serbest bırakılmasına kadar geçen yasal süre içerisinde sağlığına zarar vermeyecek biçimde özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanıp alıkonulması.

H

himen *hymen* Dış vajen açıklığını çevreleyen ya da kısmen örten zar. Kızlık zarı.

hukuksal süreç *legal process* Bir konunun adalete ilişkin işlemlerinin başlamasından bitmesine kadar geçen süreç.

I - İ

ısırtık izi *bite mark* İstismarın tanısı ve kimliklendirilmesinde önem taşıyan ve ısırma ile oluşan iz.

ifade alma *testimony* Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 135. maddesi hükümleri uyarınca,

işlediğinden kuşkulanılan suç bildirilip, susma ve savunmadan yararlanma hakkı ile kuşkudan kurtulması için somut kanıtların toplanmasını isteyebileceği belirtilerek ve eldeki bilgi veya bulgulardan yararlanılarak, suç işlediği kuşkusu altında bulunan kişilerin kolluk kuvveti tarafından dinlenmesi ve tutanağa geçirilmesi.

ihmal *neglect* Çocuğun beslenme, barınma, giyim, sağlık, eğitim, korunma, gözetim gibi temel gereksinimlerinin, onun bakımını üstlenen ana babası ya da diğer yakınları tarafından karşılanmaması.

ikincil istismar *secondary abuse* İstismara uğramış bir mağdurun hukuk, sosyal hizmet ya da tıp kurumlarında tekrar tekrar ifade alma ya da muayene edilme yoluyla yeniden örülenmesi.

ikincil korunma *secondary protection* Çocuğun risk taşıyan çevre içinde olduğunun erken fark edilmesi, risklerin ortadan kaldırılması bu yapılmazsa çocuğun riskten uzaklaştırılabilmesi.

infantisit *infanticide* Yenidoğan bebeğin öldürülmesi.

intihar *suicide* özkıyım

iskelet taraması *skeletal survey* Fiziksel istismardan kuşkulanılan beş yaşından küçük bir çocukta uzun kemiklerde görüntüleme yöntemlerinden biri ile kırık aranması.

istismar döngüsü *cycle of abuse* İstismarın kuşaktan kuşağa aktarılması, istismara uğrayan kişinin ilerideki yıllarda istismarcıya dönüşmesi olgusu.

istismarcı *perpetrator* Bir çocuğu duygusal, fiziksel ya da cinsel yönden istismar etmiş olan kişi.

ışkence *torture* Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışlar.

K

kadın konuk evleri *women shelters* "Kadın Konuk evleri Yönetmeliği" doğrultusunda eşler arası

anlaşmazlık nedeniyle evini terk eden ya da terk edilmesi nedeniyle yardıma gerek duyan, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan, boşanma veya eşin ölüm nedeni ile ekonomik ve toplumsal yoksunluk yaşayan, istenmeyen evliliklere zorlanan, evlilik dışı gebe kalan ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen, önceden alkol veya uyuşturucu madde bağımlısı olup tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş olan, cezaevinden yeni çıkmış olup yardım ve desteğe gereksinimi olan, çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınların varsa çocukları ile birlikte kabul edildiği sosyal hizmet kuruluşları.

kalça ayırma testi *buttock seperation test* Sol yan pozisyonda anal bölgeyi göstermek için kalçaların hafifçe ayrılması işlemi.

kamusal vesayet *guardianship by government* Korunmaya muhtaç çocuk hakkında sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri için mahkemece korunma kararı alınmışsa veya derhâl korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar yerel mülki amirin onayı ile bakım altına alınmışsa vesayet makamı, çocuk velayet altında değilse kurum müdürünün veya başka bir görevlinin vasi olarak atanması durumu.

kanunla başı derde girmiş çocuk *child in conflict with law* Yasaya aykırı davranışta bulunmuş çocuklar.

kapkaççılık *snatching* Bir kimsenin haberi olmadan, taşınabilir eşya ve değerli süs eşyasının bir veya birkaç kişi tarafından aniden kapıp kaçırılması.

kaygı *anxiety* anksiyete

kaygı bozukluğu *anxiety disorder* anksiyete bozukluğu

kızlık zarı *hymen* himen

kokain *cocain* Merkezî sinir sistemi üzerine uyarıcı etkiler yapan, koka bitkisinin yapraklarından elde edilen, tıp dışında bulundurulması, üretimi, dağıtımı yasak olan bir alkaloid.

kolluk güçleri *law enforcement* Polis, jandarma,

sahil güvenlik ve özel güvenlik kuvvetleri, zabıta.

koruma altındaki çocuk *child under protection* Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olup devlet tarafından kurumlarda ya da koruyucu aile yanında koruma altına alınan çocuk.

koruma bakım ve rehabilitasyon merkezi *center for protection, care and rehabilitation* Suça yönelindikleri belirlenen çocukların davranış bozukluklarını gidermek amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanincaya dek geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, 7-18 yaş kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşları.

koruma kararı *protection order* Çocuğun annesi, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya resen çocuk hâkimi tarafından çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesi hakkında verilen karar.

koruma altındaki çocuk *child under protection* Bedensel, zihinsel, ahlaksal, toplumsal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olup devlet tarafından kurumlarda ya da koruyucu aile yanında koruma altına alınan çocuk.

korunmaya muhtaç çocuk *child in need of protection* Beden, ruh, zihin, duygu ve ahlak gelişimleri veya kişisel güvenlikleri tehlikede olan (1) anne veya babasız, (2) anne veya babası ya da her ikisi de belli olmayan, (3) anne veya babası ya da her ikisi tarafından terk edilen, (4) anne veya babası tarafından ihmal ya da istismar edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeler kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve

başboşluğa sürüklenen çocuk.

koruyucu aile *foster parent* Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlükleri denetiminde kısa veya uzun süreli, bedelli veya bedelsiz olarak en az bir en çok üç çocuğun bakımını üstlenen, çocuğun aile ortamında yaşamını sağlayan, öz anne-baba yerini tutabilecek aileler veya kişiler.

kova sapı kırığı *bucket-handle fracture* Uzun kemiklerde büyüme plağına yakın yerdeki metafiz veya epifizde olan ve ışının tanjansiyel düşmesiyle ön-arka grafilerde görülebilen kırıklar.

köşe kırığı *corner fracture* Uzun kemiklerde büyüme plağına yakın yerdeki metafiz veya epifizde olan ve kaudal açılı ön-arka grafilerde görülebilen kırıklar.

kötü muamele *maltreatment* Çocukların, sağlıklarına zarar veren, fiziksel, duygusal, zihinsel ya da toplumsal gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalmaları, çocuk örselenmesi.

kriminoloji *criminology* Suçun açıklamasını yapan, suçlu davranışın nedenlerini inceleyen, suçun önlenmesi ve suçlulukla mücadele ile ilgilenen bilim, suçbilimi.

kurban *victim* mağdur

kurum bakımı *institutional care* Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu çalışanları tarafından hakkında ailesi tarafından bakılamayacağı ya da ailesinin yanında kalmasının sakıncalı olduğu şeklinde inceleme raporu hazırlanmış ve mahkeme tarafından korunma kararı alınmış çocukların devlet tarafından yaşlarına uygun Çocuk Yuvası, Yetiştirme Yurtları, Çocuk ve Gençlik Merkezleri, Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılması.

L - M

livata anal intercourse Anüs yolu ile cinsel ilişki.

madde bağımlılığı *substance abuse* Kimyasal bir maddenin keyif verici etkilerini elde etmek ya da yoksunluğundan doğan olumsuz etkileri ön-

lemek amacıyla sürekli olarak vücuda alınmasına gereksinim duyulması.

mağdur *victim* İstismar sonucu zarar gören, haksızlığa uğrayan kişi. Kurban.

Munchausen by proxy sendromu *Munchausen by proxy syndrome* Aileler ya da çocuğa bakmakla yükümlü kimselerin çocukta kanama, konvülsiyon vb. gibi bir hastalık yaratma ya da hastalık olduğunu ileri sürmeleri, çocuğu çeşitli hastane ve doktora götürerek gereksiz girişimsel incelemeler yaptırarak örsellemeleri. Bakım verenin yapay bozukluğu.

mülteci çocuklar *refugee children* Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan çocuklar, sığınmacı çocuklar.

müstehecenlik *filthiness* Özellikle cinsel nitelikli çağrışımlarla, genel olarak toplumun utanma ve edep duygusunu inciten, şehvet duygusunu uyandıran açık saçık ve yakışsız durum.

N

namus cinayeti *honor killing* Bir davranışın toplumun ahlak kurallarına uygun olmadığını ileri sürerek işlenen, daha sık olarak kadın ve kızların öldürülmesi biçiminde ortaya çıkan cinayet.

negatif otopsi *negative autopsy* Tüm incelemelere karşın ölüm nedeninin belirlenmediği otopsi.

O

oğlancılık *pederastia* pederasti

olay yeri incelemesi *scene investigation* Bir olayın aydınlatılması amacıyla, olay yerlerinde kanıt niteliği taşıyabilecek bulguların çeşitli bilimsel ve teknik yöntemler kullanılarak araştırılması, belirlenmesi, elde edilen bulguların belgelenmesi, toplanması, saklanması ve ilgili yerlere gönderilmesi işlemi.

osteogenesis imperfekta *osteogenesis imperfecta* Kemik dokusundaki temel protein olan kolajenin yapımında meydana gelen genetik bir bozukluk sonucu kemik dokusu oluşumunda düzensizlik ile giden ve çocuğun fiziksel istismarıyla karışabilen

bir metabolik hastalık.

oyun tedavisi *play therapy* Oyun ve oyuncaklar kullanılarak çocuklar ile iletişim kurmak, sorunları çözmek ve olumsuz davranışlarını değiştirmelerine yardımcı olmak amacıyla, profesyonel kişilerce yapılan gelişimsel bir tedavi yöntemi.

Ö

öfke kontrolü *anger management* Öfkeyi doğru ve yerinde ifade edebilme becerisini kazanmak.

özgüven *self confidence* Kişinin güçlüklerin üstesinden gelebileceğine ilişkin inancı.

özkıym *suicide* Kişinin kendisini ölümle cezalandırmak için giriştiği eylem. İntihar.

özsaygı *self respect* Kişinin kendini değerli ve yeterli hissetmesi, kendini sevmeye değer bulması.

P

pederasti *pederastia* Çoğu kez anormal bir cinsel davranışa dönüşen, bir erişkinin yalnızca ya da öncelikle erkek çocuklara cinsel ilgi duyması. Oğlancılık.

pedofili *pedophilia* Yetişkin bir kimsenin çocukları cinsel açıdan çekici bulması ve onlara cinsel eğilim duymasına neden olan psikoseksüel rahatsızlık. Sübyancılık.

pornografi *pornography* Cinsellik sınırlarını aşan açık saçıklık.

psikolojik destek *psychological support* Çevreyle uyum sağlama, insan ilişkilerini düzenleme, stresle baş etme gibi konularda kişiyi güçlendirmek amacıyla yapılan psikolojik yardım.

puberte *puberty* İkincil cinsel özelliklerin ortaya çıktığı, büyümenin hızlandığı, kız çocuklarda âdet kanamasının başladığı ve doğurganlık yeteneğinin kazanıldığı, erkek çocuklarda sperm salgılanmasının başladığı zaman dilimi.

R

rehabilitasyon *rehabilitation* Kişinin doğuştan ya da edinilmiş, kalıcı ya da geçici, bedensel, zihinsel

ya da duygusal yetersizliklerinin belirlenerek tedavi edilmesi, psikolojik toplumsal mesleki açıdan da desteklenerek günlük yaşamda bağımsız duruma gelmesinin ve topluma kazandırılmasının sağlanması. Esenlendirme.

reşit *major* On sekiz yaşını doldurmuş veya on sekiz yaşını doldurmamasına karşın evlenen ya da yasal olarak erginliğine mahkemece karar verilen kişi.

reşit olma *adulthood* erginlik

retina kanaması *retinal hemorrhage* Çocuğun fiziksel istismarı sonucu, özellikle sarsılmış bebek sendromu ve kafa travmalarında gözün retina bölümünde göz dibi incelemesi ile görülebilen ve tanıyı güçlendiren kanama.

risk etmeni *risk factor* Kişinin hastalığa yakalanma olasılığını artıran neden.

S

saldırganlık *aggressiveness* Kişinin fiziksel ya da sözel güç kullanarak kendi düşüncesi ve davranışlarını zorla karşısındakine benimsetme çabası.

sanık *accused* Suçlu olduğu ileri sürülerek Cumhuriyet savcısı tarafından hakkında kamu davası açılan kişi.

sarsılmış bebek sendromu *shaken baby syndrome* Bir bebeğin şiddetle sarsılması sonucu ortaya çıkan genellikle subdural hematoma, retina kanaması ve yaygın akson yıkımı ile giden durum.

sevgi evleri *attention homes* Korunmaya muhtaç ve ailesinin yanında barınamayan çocukların kaldığı, 10-12 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, az sayıda çalışan tarafından sürekli hizmetin sağlandığı, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yetiştirilebileceği küçük müstakil binalardan oluşturulan birimler.

SHÇEK *social services and child protection agency* Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

sivil toplum kuruluşu *non governmental organi-*

zation Resmî kurumlar dışında ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, toplumsal, kültürel, hukuksal ve çevresel amaçları doğrultusunda bilgilendirme, destek ve tanıtım eylemleri yapan, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük yöntemiyle alan, kâr amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar ve/veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluş.

sokakta çalışan çocuk *child working on the street* Günlerini sokakta çalışarak geçiren, bazıları ailelerinin koruması ve denetimi altında, aileleriyle sürekli ilişkisi olan, bazıları tümüyle sokakta yaşayan çocuk.

sokakta yaşayan çocuk *child living on the street* Ailesi veya aile yerine geçen kişi ve kurumlarla ilişkisini kısmen veya tamamen kesmiş, günün önemli bir kısmını sokaklarda geçiren, zorunlu eğitim yaşında olsa bile okula gitmeyen çoğu kez 5-17 yaş arası çocuk.

sorgu query Suç nedeni ile kuşkulu ya da sanığın ifadesinin hakim tarafından alınması.

sosyal çalışma görevlisi *social work staff* Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensupları.

sosyal destek *social support* İstihdam, toplumsal bütünleşme, kültür, sanat ve spor alanlarında göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı gereksinimlere karşılık vermeyi hedefleyen insan odaklı destek.

sosyal hizmet uzmanı *social worker* Birey, aile, grup ve toplumun sorun çözme ve baş etme yetilerini geliştirerek psikososyal işlevselliğin sağlanması, onarılması, korunması ve geliştirilmesi, toplumsal değişimin desteklenmesi, toplumsal politika ve programların insan gücü gereksinimlerinin karşılanması amacıyla planlanması ve uygulanmasının sağlanması yönünde insan davranışına ve toplumsal sistemlere ilişkin teorilerden yararlanarak sosyal hizmete özgü yöntem ve tekniklerle uygulamayı yerine getiren meslek çalışanı.

sosyal hizmetler *social services* Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre koşullarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve toplumsal yoksunluklarının giderilmesine, gereksinimlerinin karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını, yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu *social services and child protection agency* Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre koşullarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve toplumsal yoksunluklarının giderilmesine ve gereksinimlerinin karşılanmasına, toplumsal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü yürüten devlet kurumu. SHÇEK.

sosyal hizmetlere bildirim *report to social services* Sosyal değerlendirme, aynı nakdi yardım bağlanması, koruma altına alınma teklifi gibi nedenlerle bir çocuğun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme il müdürlüklerine yazılı ya da sözlü olarak bildirilmesi.

sosyal inceleme raporu *social study, investigation report* Sorunun ön değerlendirmesinin yapılması, çözüme yönelik eylemin planlanması ve planlı bir değişimin oluşturulması amacı ile, bireysel özellikler ve sosyal çevre koşullarının değerlendirilmesi ve müdahale ana bölümlerini içeren sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanan sosyal hizmet uygulama aracı olan belge.

sosyal pediatri *social pediatrics* Çocukların hastalıklardan ve istismardan korunması, hastalık ve istismarın erken tanınması, sağlık ve esenlik durumlarının değerlendirilmesi, bedensel, duygusal, zihinsel ve ruhsal yönden iyileştirilmeleri ile ilgilenen hekimlik dalı.

sosyal psikoloji *social psychology* Toplumsal

koşulların insanlar üzerindeki etkisini araştıran bilim dalı.

subdural hematom *subdural hematoma* Kafaya olan travmalarda ve sarsılmış bebek sendromu olgularında görülen dura ile beyin arasında kan toplanması.

suç *crime* Yasalara aykırı davranış.

suça sürüklenen çocuk *delinquent child* Yasalarda suç olarak tanımlanan bir eylemi işlediği ileri sürülerek hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği eylemden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk.

suçu bildirmeme *failure to report* Türk Ceza Yasası'na göre adliyeye karşı işlenmiş bir suç sayılan, aynı yasada suç olarak belirtilmiş bir eylemin oluştuğunu gören ya da duyan kişilerin bunu yetkili makamlara bildirmemeleri durumu.

suçüstü *in the act, red handed* İşlenmekte olan suçu ya da henüz işlenmiş olan suç ile suçun işlenmesinden hemen sonra, kolluk güçleri ya da suçtan zarar gören kişi veya başkaları tarafından izlenerek yakalanan kişinin veya suçun pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya eser, iz veya belirti ya da kanıtlarla yakalanan kimsenin işlediği suç.

sübyancılık *pedophilia* pedofili

Ş

şiddet *violence* Kişinin kendisine, bir başka kişiye ya da bir gruba karşı yaralanma, ölüm, psikolojik yıkım, gelişme bozukluğu ile sonuçlanacak tehdit yoluyla ya da doğrudan istemli olarak fiziksel güç kullanması.

şüpheli *suspected* Hakkında hazırlık soruşturması yapılan ya da hazırlık soruşturması açılmadan kolluk güçlerinin yaptığı araştırmaya konu olan veya kimliğini bir belge ile veya kolluk güçlerince tanınmış veya güvenilir kişilerin tanıklığı ile kanıtlayamayan veya gösterdikleri belgelerin doğruluğundan kuşkulananlar ile hakkında suç işlediğine ilişkin basit kuşku bulunan kişiler.

T

taciz *molestation* Toplum tarafından onaylanmayan davranışlarla rahatsız etme, tedirgin etme.

tanık *witness* Bir olayı görmüş ya da duymuş olduğu için bilgisine başvurulmuş kişi.

tanık mağdur *victim witness* Kendisi doğrudan suçun nesnesi olmadığı hâlde birisine karşı işlenen suça tanık olan kişi.

tecavüz *rape* Cinsel saldırı, ırza geçme.

teneke kulak sendromu *tin ear syndrome* Kulakta tek taraflı çürük, aynı tarafta baziller sistern tıkanmasıyla birlikte olan beyin ödeminin radyolojik bulgusu ve retina kanamasından oluşan ve çocuğun fiziksel istismarını düşündüren bulgular.

tercihe bağlı pedofili *chosen pedophilia* Ergenlik öncesi çocuklara yönelik, çeşitli şekillerde eyleme dökülen cinsel sapma.

teşhircilik *exhibitionism* Cinsel organlarını başkalarına göstererek haz ve doyum sağlama hastalığı.

tıbbi destek *medical support* Beden sağlığını bozan durumların sağaltımı ve esenlendirilmesi.

tıbbi ihmal *medical neglect* Çocuğun sağlamlık izlenmemesi, aşılmasının yapılmaması, hastalanınca hekime getirilmemesi, tedavi önerilerine uyulmaması, gözlük, işitme aygıtı, koltuk değneği gibi gereksinimlerinin karşılanmaması ve çağdaş sağlık olanaklarından yararlandırılmaması gibi eylemlerin bütünü.

tıbbi kimliklendirme *medical identification* Yaşayan ya da ölü bir kişinin fiziksel, radyolojik, parmak izine özgü ve genetik olarak tanımlanması ve diğer kişilerden ayırt edilmesini sağlayacak özelliklerin ortaya konulması.

tıbbi rapor *medical report* Kişinin sağlık durumunu, hastalığının tedavisi için gerekli ilaç ve diğer gerekli yöntemleri bildirir rapor.

toplu suç *collective crime* Üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suç.

toplum merkezleri *community centers* Yoğun göç alan bölgelerde, geçekundu bölgelerinde, kalkınmada öncelikli bölgelerde, hızlı toplumsal

değişimler nedeniyle oluşan sorunlara ilişkin gereksinim duyulan diğer bölgelerde koruyucu-önleyici ve eğitici-geliştirici hizmetlerle hizmet bölgelerindeki toplum kesimlerinin daha iyi yaşam koşullarına ulaşmalarını sağlamak, kentsel alanda farklılaşmayı azaltmak amacıyla yöre halkının bilgi ve bilinç düzeyini artırarak, özellikle kadının aile ve toplum içindeki konumunun yükseltilmesi, üretken hâle getirilmesi, çeşitli konularda kılavuzluk yapılması, toplumsal kültürel açıdan çok boyutlu ilgi alanlarının geliştirilmesi yoluyla toplum kalkınmasını gerçekleştirmek hedefi ile eylemlerini planlayan ve bulunduğu ilde bulunan bütün kamu kurumları, yerel yönetimler, il özel idareleri ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde yürütmesini sağlayan sosyal hizmet kuruluşları.

topluma kazandırma *decarceration* Suça sürüklenmiş, dışlanmış ya da engelli bireylerin toplum içinde kabul görmesi ve bir işleve sahip olabilmesi için gösterilen çabalar.

toplumsal cinsiyet *social gender* Biyolojik cinsiyet kavramının ötesinde tüm cinsiyet algılarının toplum tarafından belirlendiğini öne süren kavram.

töre cinayeti *honor killing* Töre kurallarına uymadığı gerekçesiyle genellikle genç kız veya kadınların ailelerinin kararıyla yine aileden biri tarafından öldürülmesi. Namus cinayeti.

travma sonrası stres bozukluğu *post traumatic stress disorder* Aşırı korku, çaresizlik ve dehşet duygusu yaratan ya da ölüm tehlikesi oluşturan bir olaydan sonra gelişen, kişide olayı tekrar tekrar yaşama, travmaya eşlik etmiş olan uyarılardan kaçınma, genel bir tepkisizlik hâli, uyku sorunları, öfke patlamaları gibi aşırı uyarılmışlık belirtileri ile giden bozukluk.

U- Ü

uçucu madde *volatile substance* Yapıştırıcı, çamaşır suyu, saç boyası, tırnak cilası, aseton, duvar boyası, tiner, ayakkabı boyası, tüp gaz, çakmak gazı, saç spreyi, deodorant, oda spreyi gibi ev ve

endüstri ile ilgili maddeler, daksil, işaretleme, kalem ve boyalar gibi sanat/ofis malzemeleri, nitroz oksit, helyum ve oksijen gibi anestetik gazlar, eter, kloroform, solunumla alınan astım ilaçları, nitrit içeren kalp ilaçları gibi tıbbi maddeler, benzin, propan, bütan, antifriz, akü asidi, tutuşturucu sıvılar, gülme gazları gibi tıbbi olmayan amaçlarla kullanılan gazlar, tiner-bali ve benzeri yapıştırıcılar, tüp gaz, benzin gibi maddeler.

uçucu madde bağımlılığı *volatile substance abuse* Uçucu kimyasal maddelerin gerçek kullanma amaçları dışında, düşünce, davranış ve duyguda değişiklikler yapmak amacıyla insanlar tarafından kullanılması.

üçüncül korunma *tertiary protection* İstismara uğrayan çocuğun erken fark edilmesi, yeterli biçimde tedavisi, yeniden istismarının önlenmesi ve topluma kazandırılması.

V

vasi guardian Yasanın öngördüğü durumlarda, küçük veya kısıtlı kişilerin haklarını korumak üzere mahkeme tarafından atanan yasal temsilci.

velayet custody Ana ve/veya babanın reşit olmamış çocukları üzerindeki yasalardan doğan eğitim ve terbiye hak ve yetkisi.

vesayet guardianship Küçük veya kısıtlıların haklarının korunması amacıyla özel hukuk tarafından düzenlenen ve bir kamu hizmeti niteliğini taşıyan kurum.

voyerizm voyerism En az 6 aydır süren, çıplak, soyunan-giyinen ya da cinsel etkinlikte bulunan kişiyi gözetleme, cinsel yönden uyarıcı fanteziler kurma ve etkinlikler yapma biçiminde ortaya çıkan yineleyici uğraşı.

Y

yetiştirme yurdu *institution* Yaşları 13-18 arasındaki çocukları korumak, bakmak, bir iş ve meslek edinmelerini ve topluma yararlı bir kişi olarak yetiştirilmelerini sağlamakla görevli ve

yükümlü olan sosyal hizmet kuruluşları.

kurabilme, öz bakım gibi zihinsel işlevlerde ve toplumsal becerilerde bazı sınırlılıklarla giden bir engellilik durumu.

Z

zihinsel engellilik *mental disability* İletişim

Yazarlar

Prof. Dr. Ufuk Beyazova

beyazova@gazi.edu.tr

1947 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Niğde Bor'da tamamladı. 1971 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi, 1975'te Halk Sağlığı, 1979 yılında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlık eğitimlerini tamamladı. 1982 yılında Halk Sağlığı doçenti oldu. 1986'da başladığı Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında 1988 yılında doçent, 1996 yılında profesör oldu. Halen aynı bölümde Sosyal Pediatri Bilim Dalı öğretim üyesidir. Ayrıca çocuk istismarı olgularının izlemine yapan "Gazi Üniversitesi Çocuk Koruma Merkezi"nin müdürüdür. 2000-2005 yılları arasında Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği yönetim kurulu üyesi yaptı. İki kitabı, dört kitap bölümü vardır. İki çocuk annesidir.

Prof. Dr. Figen Şahin

figens2001@yahoo.com

1965 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi, 1995 yılında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanlık eğitimini Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi'nde tamamladı. 1999 yılında başladığı Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sosyal Pediatri Bilim Dalında 2004 yılında doçent, 2010 yılında profesör oldu. Halen aynı bölümde Sosyal Pediatri Bilim Dalı öğretim üyesidir. Ayrıca çocuk istismarı olgularının izlemine yapan "Gazi Üniversitesi Çocuk Koruma Merkezi"nde de müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. 2005-2010 yılları arasında Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği'nin yönetim kurulu başkanlığını yaptı. Halen aynı derneğin yönetim kurulu üyesi ve başkan yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İki çocuk annesidir.

İngilizce - Türkçe Dizin

<i>accused</i>	sanık	<i>child protection act</i>	çocuk koruma kanunu
<i>act on protection of children from harmful publication</i>	çocukları muzır neşriyattan koruma yasası	<i>child protection center</i>	çocuk koruma merkezi
<i>active listening</i>	etkin dinleme	<i>child psychiatry</i>	çocuk psikiyatrisi
<i>adolescence</i>	ergenlik	<i>child rights</i>	çocuk hakları
<i>adoption</i>	evlat edinme	<i>child sex tourism</i>	çocuk seks turizmi
<i>adulthood</i>	erginlik	<i>child trafficking</i>	çocuk satışı
<i>aggressiveness</i>	saldırganlık	<i>child under protection</i>	koruma altındaki çocuk
<i>alcohol abuse</i>	alkol bağımlılığı	<i>child worker</i>	çalışan çocuk
<i>anal abuse</i>	anal istismar:	<i>child working on the street</i>	sokakta çalışan çocuk
<i>anal examination</i>	anüs muayenesi	<i>chosen pedophilia</i>	tercihe bağlı pedofili
<i>anal intercourse</i>	anal ilişki	<i>cocain</i>	kokain
<i>anal intercourse</i>	livata	<i>collective crime</i>	toplu suç
<i>anger management</i>	öfke kontrolü	<i>commercial abuse of the child</i>	çocuk ticareti
<i>anxiety</i>	anksiyete	<i>commercial sexual abuse of the child</i>	çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü
<i>anxiety</i>	kayı	<i>community centers</i>	toplum merkezleri
<i>anxiety disorder</i>	anksiyete bozukluğu	<i>convention on the rights of the child</i>	çocuk hakları sözleşmesi
<i>anxiety disorder</i>	kayı bozukluğu	<i>corner fracture</i>	köşe kırığı
<i>apparently life threatening event</i>	açıkça hayatı tehdit eden olay	<i>council of forensic medicine</i>	adli tıp kurumu
<i>apprenticeship</i>	çıraklık	<i>crime</i>	suç
<i>attachment</i>	bağlanma	<i>criminology</i>	kriminoloji
<i>attachment disorder</i>	bağlanma bozukluğu	<i>custody</i>	velayet
<i>attention deficit hyperactivity disorder</i>	dikkat eksikliği hiperaktivite sendromu	<i>cycle of abuse</i>	istismar döngüsü
<i>attention homes</i>	sevgi evleri	<i>decarceration</i>	topluma kazandırma
<i>battered child syndrome</i>	dövülmüş çocuk sendromu	<i>delinquent child</i>	suça sürüklenen çocuk
<i>bite mark</i>	ısırtık izi	<i>depression</i>	depresyon
<i>bucket-handle fracture</i>	kova sapı kırığı	<i>discrimination</i>	ayrımcılık
<i>bullying</i>	akran zorbalığı	<i>dissociation</i>	ayrıştırma
<i>buttock seperation test</i>	kalça ayırma testi	<i>dissociation</i>	disosiyasyon
<i>center for protection, care and rehabilitation</i>	koruma bakım ve rehabilitasyon merkezi	<i>domestic violence</i>	aile içi şiddet
<i>centers for family counseling</i>	aile danışma merkezleri	<i>ecchymosis</i>	çürük
<i>child</i>	çocuk	<i>ecchymosis</i>	ekimoz
<i>child abuse</i>	çocuk istismarı	<i>ecological psychology</i>	ekolojik psikoloji
<i>child abuse</i>	çocuk istismarı	<i>economic support</i>	aynı-nakdi yardım
<i>child abuse</i>	çocuk örselenmesi	<i>economical abuse</i>	ekonomik istismar
<i>child and youth centers</i>	çocuk ve gençlik merkezleri	<i>educational neglect</i>	eğitim ihmal
<i>child care and social rehabilitation center</i>	bakım ve sosyal rehabilitasyon merkezi	<i>emotional abuse</i>	duygusal istismar
<i>child detention house</i>	çocuk ıslahevi	<i>emotional neglect</i>	duygusal ihmal
<i>child detention house</i>	çocuk tutukevi	<i>encopresis</i>	enkoprezis
<i>child friendly approach</i>	çocuk dostu yaklaşım	<i>enuresis</i>	enürezis
<i>child in conflict with law</i>	kanunla başı derde girmiş çocuk	<i>examination of virginity</i>	bekaret kontrolü
<i>child in need of protection</i>	korunmaya muhtaç çocuk	<i>exhibitionism</i>	teşhircilik
<i>child labor</i>	çocuk iş gücü	<i>expert witness</i>	bilirkişi
<i>child living on the street</i>	sokakta yaşayan çocuk	<i>failure to report</i>	suçu bildirmeme
<i>child marriage</i>	çocuk yaşta evlilik	<i>family court</i>	aile mahkemesi
<i>child pornography</i>	çocuk pornografisi	<i>family training program</i>	ana baba okulu
<i>child prostitution</i>	çocuk fahişeliği	<i>filthiness</i>	müstehcenlik
		<i>forensic evidence collection</i>	adli kanıt toplama
		<i>forensic identification</i>	adli kimliklendirme
		<i>forensic medicine specialist</i>	adli tıp uzmanı

forensic report
foster parent
gender discrimination
genital
genital verru
guardian
guardianship
guardianship by government
help line
heroin
house of the child training
homes for children under
protection
honor killing
honor killing
humiliation
hymen
hymen
institution
in the act, red handed
incest
infanticide
informed consent
institution for children under
protection
institutional care
internment
judge at juvenile court
judicial support
juvenile court
juvenile justice system
juvenile police
law enforcement
legal process
major
maltreatment
maltreatment with object
maltreatment without object
maribuana, hashish
maternity blues
medical identification
medical neglect
medical report
medical support
mental disability
molestation
molestation
Munchausen by proxy syndrome

Munchausen syndrome
negative autopsy
neglect
non governmental organization
osteogenesis imperfecta
paternity cases

adli rapor
koruyucu aile
cinsiyet ayrımcılığı
genital
genital siğil
vasi
vesayet
kamusal vesayet
alo 183
eroin
çocuk eğitim evi
çocuk evleri

namus cinayeti
töre cinayeti
aşığılama
himen
kızlık zarı
yetiştirme yurdu
suçüstü
ensest
infantisit
aydınlatılmış onam
çocuk yuvası

kurum bakımı
gözaltına alma
çocuk hâkimi
adli destek
çocuk mahkemesi
çocuk adalet sistemi
çocuk polisi
kolluk kuvveti
hukuksal süreç
reşit
kötü muamele
aletli saldırı
aletsiz saldırı
esrar
annelik hüznü
tıbbi kimliklendirme
tıbbi ihmal
tıbbi rapor
tıbbi destek
zihinsel engellilik
cinsel taciz
taciz
Munchausen by proxy
sendromu
Munchausen sendromu
negatif otopsi
ihmal
sivil toplum kuruluşu
osteogenesis imperfecta
babalık davası

pederastia
pedophilia
pedophilia
peer abuse
penal responsibility
penalty
perpetrator
phobia
physical abuse
physical neglect
play therapy
pornography
post traumatic stress disorder

postnatal depression
power of discernment
primary prevention
proficiency for marriage
prostitution
protection order
psychological support
puberty
query
rape
refugee children
rehabilitation
rehabilitation
report
report of socially relevant cases
report to social services
retinal hemorrhage
risk factor
scene investigation
secondary abuse
secondary protection
self confidence
self respect
sexual abuse
sexual exploitation
sexually transmitted diseases
sexually transmitted diseases
shaken baby syndrome
situational pedophilia
skeletal survey
snatching
social gender
social peditrics
social psychology
social services
social services and child protection
agency
social services and child protection
agency
social study /investigation report
social support

pederasti
pedofili
sübyancılık
akran istismarı
ceza sorumluluğu
ceza
istismarcı
fobi
fiziksel istismar
fiziksel ihmal
oyun tedavisi
pornografi
travma sonrası stres
bozukluğu
doğum sonu depresyon
farik ve mümeyyiz olma
birincil korunma
evlilik ehliyeti
fuhuş
koruma kararı
psikolojik destek
puberte
sorgu
tecavüz
mülteci çocuklar
esenlendirme
rehabilitasyon
bildirim
adli bildirim
sosyal hizmetlere bildirim
retina kanaması
risk etmeni
olay yeri incelemesi
ikincil istismar
ikincil korunma
özgüven
özsayı
cinsel istismar
cinsel sömürü
cinsel yolla bulaşan hastalıklar
CYBH
sarsılmış bebek sendromu
durumsal pedofili
iskelet taraması
kapkaççılık
toplumsal cinsiyet
sosyal pediatri
sosyal psikoloji
sosyal hizmetler
SHÇEK

Sosyal Hizmetler ve Çocuk
Esirgeme Kurumu
sosyal inceleme raporu
sosyal destek

social work staff
social worker
subdural hematoma
substance abuse
suicide
suicide
suspected
tertiary protection
testimony
the best interest of child
*the Declaration of the Rights of
the Child*
*the Declaration of the Rights of
the Child*

sosyal çalışma görevlisi
sosyal hizmet uzmanı
subdural hematom
madde bağımlılığı
özkrım
intihar
şüpheli
üçüncül korunma
ifade alma
çocuğun yüksek yararı
Cenevre Çocuk Hakları
Bildirisi
Çocuk Hakları Bildirisi

tin ear syndrome
torture
victim
victim
victim witness
violence
volatile substance
volatile substance abuse
voyerism
witness
women shelters
youth

teneke kulak sendromu
işkence
kurban
mağdur
tanık mağdur
şiddet
uçucu madde
uçucu madde bağımlılığı
voyerizm
tanık
kadın konukevleri
gençlik

KAYNAKLAR

1. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği Yayını, Ankara 2006.
2. Çocuk Koruma Merkezleri El Kitabı. Dağlı T, İnanıcı MA (eds). UNICEF, Ankara 2010.
3. Monteleone JA, Brodeur AE. Child Maltreatment: A Clinical Guide and Reference. 2nd ed. St. Louise, Missouri USA: GW Medical Publishing, Inc; 1998
4. Aldridge M, Wood J. Interviewing Children: A Guide for Child Care and Forensic Practitioners. 1st ed. West Sussex, England: John Wiley & Sons Ltd; 1998
5. Geger A, Emans SJ, Muram D. Evaluation of the Sexually Abused Child: A Medical Textbook and Photographic Atlas. 2nd ed. New York: Oxford University Press; 2000
6. Şahin F, Beyazova U. Child Protection Systems in Turkey. Int J Child Health and Human Dev. 2009; 2 (3-special issue): 251-258.
7. Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı. Ed: Oğuz Polat. Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.